

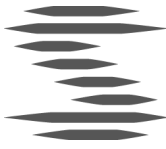
Gunilla Nyberg

2020-09-07

2019/3236

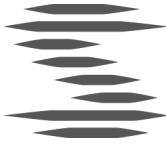
PM

Länsstyrelsernas rapportering om dammsäkerhetstillsyn 2019/2020

Innehåll

1	Inledning och syfte	3
2	Svenska kraftnät begär rapportering	3
3	Sammanställning av svar.....	5
3.1	<i>Dammägare och dammanläggningar per län</i>	5
3.2	<i>Genomförd tillsyn 2019</i>	6
3.2.1	<i>Ekonomiska resurser</i>	6
3.2.2	<i>Personella resurser</i>	6
3.2.3	<i>Genomförd tillsyn i förhållande till planering</i>	7
3.2.4	<i>Genomförd planerad tillsyn</i>	9
3.2.5	<i>Genomförd händelsestyrd tillsyn</i>	10
3.2.6	<i>Länsstyrelsernas bedömning av utveckling och behov</i>	11
3.3	<i>Planerad tillsyn 2020</i>	13
3.3.1	<i>Ekonomiska resurser</i>	13
3.3.2	<i>Personella resurser</i>	13
3.3.3	<i>Tillsynsplaner och tillsynsprogram för dammsäkerhetstillsyn</i>	13
4	Svenska kraftnäts bedömning och rekommendationer.....	13
4.1	<i>Personella resurser för dammsäkerhetstillsyn bör säkerställas</i>	13
4.2	<i>Former och förutsättningar för tillsynen</i>	14
4.3	<i>Sammanfattande rekommendationer</i>	16

1 Inledning och syfte

Svenska kraftnät begär sedan 2019 årligen in rapportering från länsstyrelserna om dammsäkerhetstillsyn enligt miljöbalken. Svenska kraftnäts dammsäkerhetshandläggare har i detta dokument sammanställt länsstyrelsernas rapporteringar om utförd och planerad tillsyn 2019-2020.

Syftet med rapporteringen är dels att möjliggöra Svenska kraftnäts uppföljning av den utförda tillsynen och identifiera utvecklingsbehov, och dels att stödja länsstyrelsernas uppföljning av dammägarnas årliga dammsäkerhetsrapporteringar liksom planering av efterföljande tillsyn. Länsstyrelsernas rapporteringar sammanställs och bedöms av Svenska kraftnät i detta PM. Sammanställningen utgör ett underlag för Svenska kraftnäts:

- > rapportering till regeringen av dammsäkerhetsutvecklingen i landet
- > utveckling av tillsynsvägledning, samt
- > årliga handläggartreffen om dammsäkerhet.

2 Svenska kraftnät begär rapportering

Svenska kraftnät skickade i december 2019 en begäran till länsstyrelserna om att rapportera om dammsäkerhetstillsynen i länet. Begäran består av en rapporteringsmall med ett antal frågor. Mallen utgör ett levande dokument som kan komma att justeras för att åstadkomma en så ändamålsenlig rapportering som är möjligt.

Rapporteringsmallen innehöll följande frågor:

Allmänna uppgifter

- > Län
- > Dammsäkerhetshandläggare/kontaktperson
- > Datum
- > Antal dammägare med klassificerade dammar i länet
- > Antal dammanläggningar med klassificerade dammar i länet

Genomförd tillsyn 2019

Resurser och nedlagd tid

- > Personella resurser (ange årsarbetskrafter och antal dammsäkerhetshandläggare)
- > Ekonomiska resurser (erhållna tillsynsavgifter, från Agresso)
- > Nedlagd tid avseende planerad tillsyn (timmar, från Agresso)
- > Nedlagd tid avseende händelsestyrd tillsyn (timmar, från Agresso)

- > Bedömer länsstyrelsen att de ekonomiska och personella resurserna är tillräckliga?

Genomförd tillsyn, hur det gick, vilka ägare och anläggningar som berördes, etc.

- > Hur har ägarnas årliga dammsäkerhetsrapporter granskats, och hur har återkoppling getts till ägarna?
- > Har några slutrapporter från helhetsbedömningar tagits emot och granskats? Ange för vilka dammanläggningar.
- > Hur har uppföljande tillsyn på verksamhets- eller anläggningsnivå bedrivits?
- > Har någon händelsestyrd tillsyn bedrivits? Vad i så fall?
- > Har länsstyrelsen medverkat vid några egenkontrollaktiviteter? Vilka?
- > Har andra speciella tillsynsinsatser genomförts? Vilka?
- > Genomfördes den tillsyn som planerats eller fick något omprioriteras?

Länsstyrelsens bedömning av utveckling och behov

- > Hur bedömer länsstyrelsen dammsäkerhetsutvecklingen i länet?
- > Hur bedömer länsstyrelsen utvecklingen av dammsäkerhetstillsyn i länet?
- > Har länsstyrelsen identifierat några utvecklingsbehov avseende dammsäkerhetstillsynen?
- > Finns behov av samverkan, tillsynsvägledning, etc?

Planerad tillsyn 2020

Resurser

- > Personella resurser 2020 (ange årsarbetskrafter och antal dammsäkerhetshandläggare)
- > Ekonomiska resurser 2020 (tillsynsavgifter)

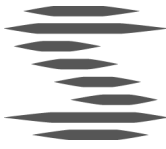
Upprättad tillsynsplan och ev. tillsynsprogram

- > Bifoga upprättad tillsynsplan och eventuellt tillsynsprogram för dammsäkerhetstillsynen.
- > Redogör kortfattat för särskilda tillsynsaktiviteter, t.ex. genomförandet av tillsynsystemat 2020 och uppföljning av 2019 års tillsynsystema.
- > Övrigt

För att berika tillsynen och möjliggöra upprättandet av nationella lägesbilder avseende utvalda relevanta frågeställningar, vilket i sin tur bedöms bidra till utveckling av dammsäkerheten i landet, har Svenska kraftnät initierat årliga nationella tillsynsystema. Resultatet från 2019 års tema, "Nuläge dammhaveriberedskap finns publicerat i ett PM¹, och resultatet av 2020 års tillsynsystema "Mindre dammägares rutiner för drift, tillståndskontroll och underhåll"² kommer att sammanställas i ytterligare ett PM.

¹ Nuläge Dammhaveriberedskap. Tema dammsäkerhetstillsyn 2019, Dnr 2019/604.

² Mindre dammägares rutiner för drift, tillståndskontroll och underhåll, Svenska kraftnät, Dnr 2019/3296

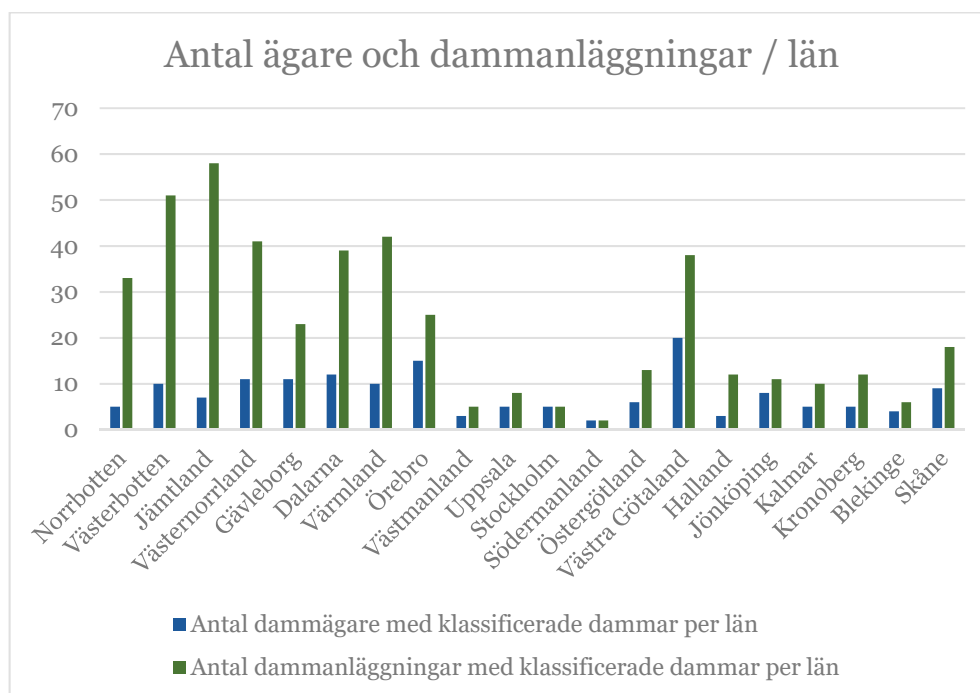

3 Sammanställning av svar

Rapportering har inkommit från samtliga tjugo länsstyrelser i län med dammar i dammsäkerhetsklass A, B eller C, dvs alla utom Gotlands län. Alla länsstyrelser har använt rapporteringsmallen. I detta avsnitt ges en sammanställning över länsstyrelsernas svar.

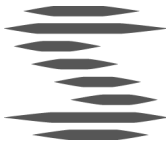
3.1 Dammägare och dammanläggningar per län

I Figur 1 presenteras länsvis antalet dammägare och antalet dammanläggningar med klassificerade dammar.

Figur 1 Antal dammägare och dammanläggningar med klassificerade dammar per län.

Diagrammet visar att antalet dammanläggningar med klassificerade dammar och antalet ägare av dessa dammar skiljer sig avsevärt åt mellan länen. Som exempel finns i Norrbottens län flera av Sveriges högst klassade dammar vilka ägs av få, stora dammägare. I Västra Götalands län finns något fler dammanläggningar, men dessa ägs av fyra gånger så många dammägare jämfört med Norrbottens län. I Jämtlands län finns hela 58 dammanläggningar med klassificerade dammar, medan det i Södermanland endast finns en klassificerad damm.

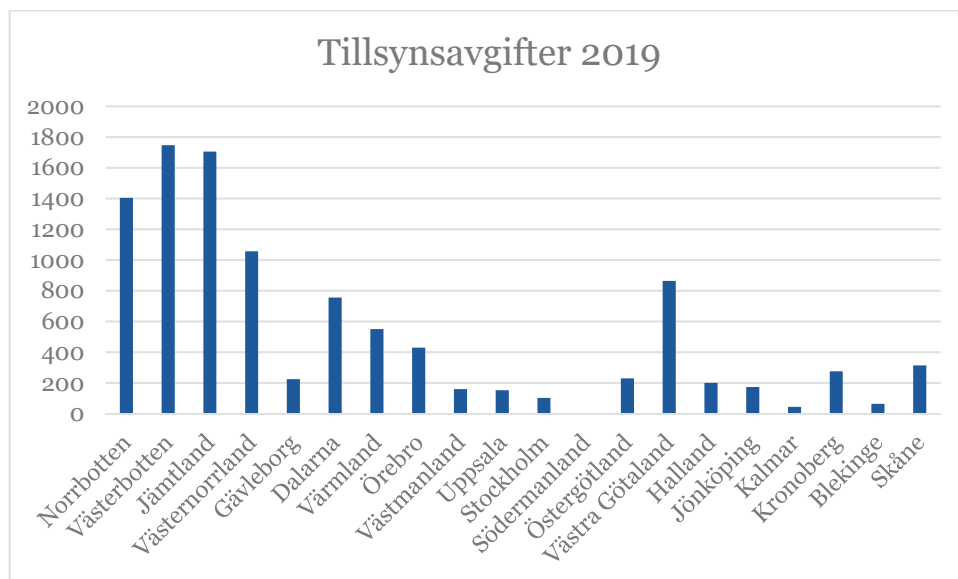
3.2 Genomförd tillsyn 2019

3.2.1 Ekonomiska resurser

En länsstyrelse kan fakturera dammägare avgifter för dammsäkerhetstillsyn året efter att en damm placerats i dammsäkerhetsklass A, B eller C³. Tillsynsavgifterna utgör länsstyrelsernas ekonomiska resurser för dammsäkerhetstillsynen⁴.

Samtliga länsstyrelser, förutom länsstyrelsen i Södermanlands län där länets enda damm i dammsäkerhetsklass klassificerades 2019, har rapporterat att ägare under år 2019 betalat tillsynsavgifter. Högst tillsynsavgifter erhöles av länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands och Västra Götalands län. Sammantaget har länsstyrelserna 2019 erhållit ca 10,4 miljoner kronor i tillsynsavgifter för dammsäkerhet.

Figur 2 visar tillsynsavgifter per län 2019.

Figur 2 Tillsynsavgifter för dammsäkerhetstillsyn under 2019. Beloppen anges i 1000 kronor.

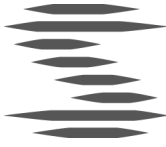
Samtliga län gör bedömningen att tillsynsavgifterna är tillräckliga för den planerade tillsynen.

3.2.2 Personella resurser

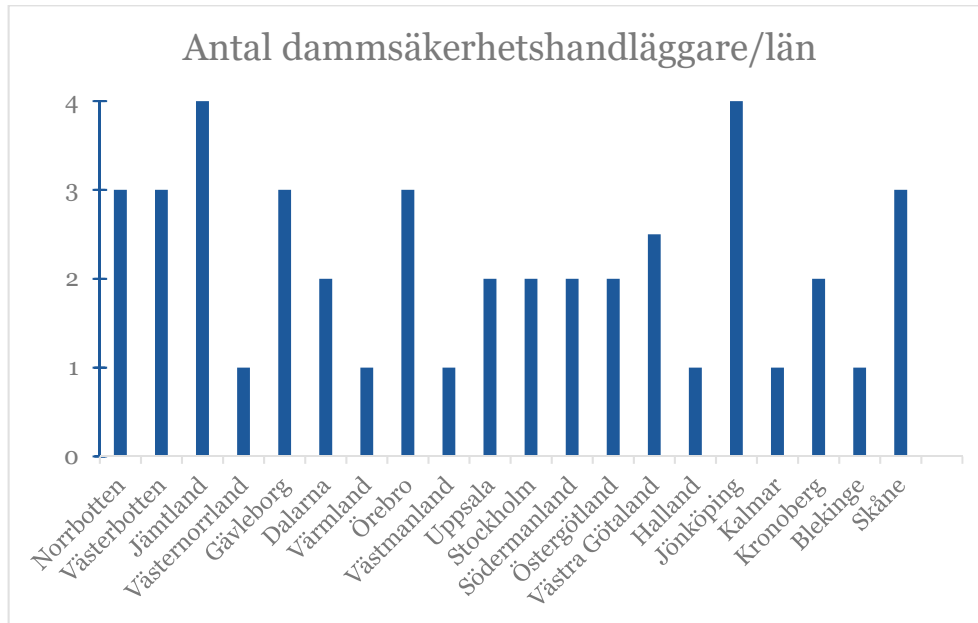
Att ha tillräckliga personella resurser är en förutsättning för ändamålsenlig dammsäkerhetstillsyn. Länsstyrelserna har redogjort för antalet handläggare som arbetat med tillsynen. Inom de flesta län arbetar handläggarna endast del av sin tid med dammsäkerhetstillsynen, vilket avspeglas i att hela 43 personer arbetat med dammsäkerhetstillsyn 2019.

³ Förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken 3 kap 11 b §

⁴ Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion 31 § pkt 3

I Figur 3 presenteras dessa uppgifter per län.

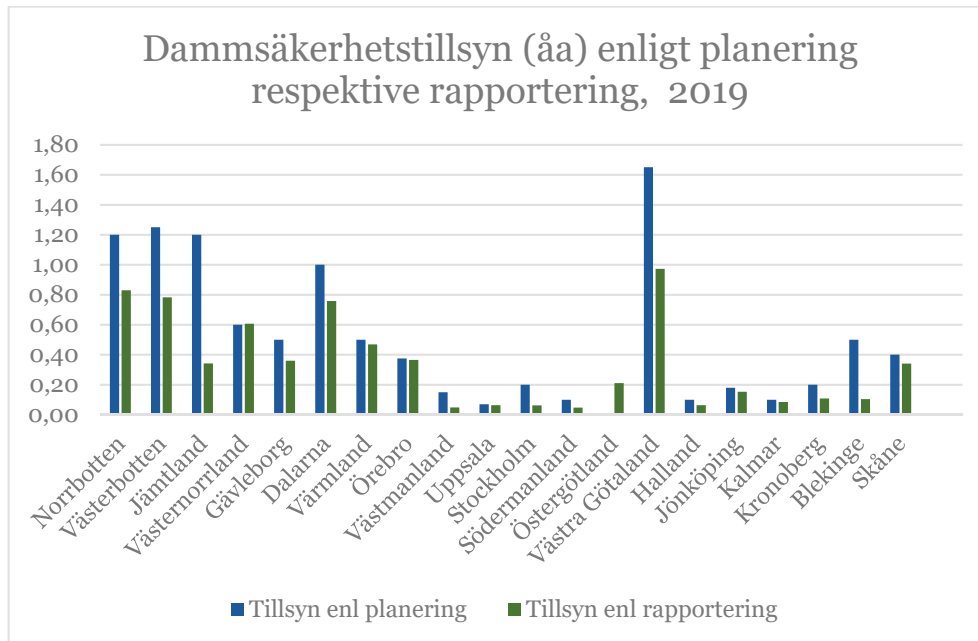
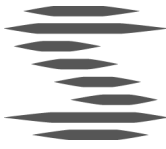

Figur 3 Antal handläggare per län 2019

3.2.3 Genomförd tillsyn i förhållande till planering

Länsstyrelserna har både redogjort för hur många årsarbetskrafter som planerats och hur många som faktiskt har använts för dammsäkerhetstillsyn. Totalt beräknades i planeringen inför 2019 10,2 årsarbetskrafter⁵ avsättas för dammsäkerhetstillsynen. Totalt utfördes tillsyn motsvarande 6,8 å jämfört med planerade 10,2 åa, se Figur 4.

⁵ En årsarbetskraft (åa) bedöms i denna rapport motsvara 1760 timmar.

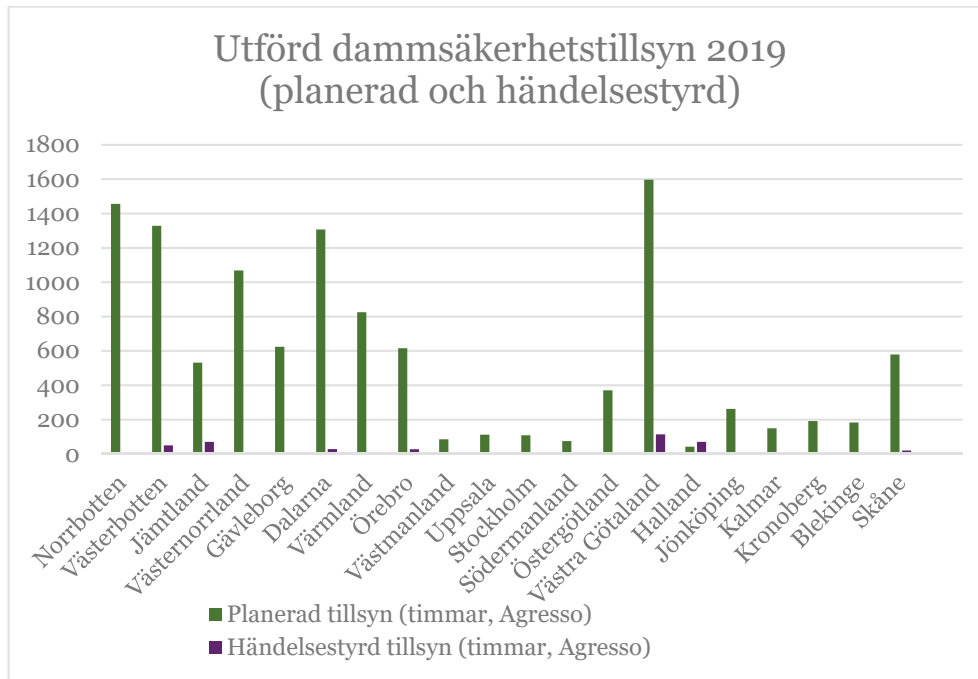
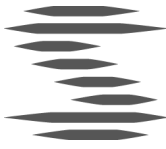

Figur 4 Personella resurser mätt i årsarbetskrafter (åa) som planerats respektive genomförts för dammsäkerhetstillsyn 2019

Drygt hälften av länsstyrelserna uppger att den planerade tillsynen kunde utföras fullständigt eller så gott som fullständigt. Bland orsaker som uppges ha hindrat genomförandet nämns arbete i enlighet med den nationella planen för vattenkraft (NAP), personalförändringar inom länsstyrelsen och resursfrågor inom länsstyrelsen som barnledigheter eller allmänt hög arbetsbelastning.

Dammsäkerhetstillsynen delas upp på ”planerad (egeninitierad) tillsyn” och ”händelsestyrd tillsyn”. Genom utdrag ur redovisningssystemet Agresso har länsstyrelserna redovisat tiden för utförd planerad tillsyn respektive händelsestyrd tillsyn. Figur 5 illustrerar tydligt att tiden för den planerade tillsynen (97%) klart överstiger tiden för den händelsestyrda tillsynen (3%).

Figur 5. Redovisad tid för planerad respektive händelsestyrd tillsyn 2019 (anges i timmar, länsstyrelserna har själva gjort utdrag ur sitt redovisningssystem)

3.2.4 Genomförd planerad tillsyn

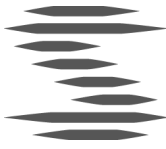
Det huvudsakliga underlaget för dammsäkerhetstillsynen är den årliga dammsäkerhetsrapportering som dammägare skickar till länsstyrelserna. Syftet med länsstyrelsernas granskning av rapporteringen är att fånga upp avvikelser som hotar eller skulle kunna hota dammsäkerheten. Vissa länsstyrelser nämner att Svenska kraftnäts granskningsstöd har använts vid denna granskning.

Uppföljande tillsyn på verksamhets- eller anläggningsnivå

Om det i ägarnas dammsäkerhetsrapportering rapporterats avvikelser, svagheter eller händelser kan dessa behöva uppföljande tillsyn. Länsstyrelserna beskriver att uppföljning sker på olika sätt, oftast genom kontakter med ägarna via telefon och e-post. Vid vissa tillfällen har tillsynsbesök på anläggningarna utförts tillsammans med dammägarna. Om allvarigare avvikelser rapporterats uppger länsstyrelserna att de begär komplettering av rapporteringen via förelägganden. Vissa länsstyrelser nämner att skriftliga tillsynsmeddelanden skickas till ägarna om godkännande av rapporteringen.

Mottagning och granskning av slutrapporter om helhetsbedömningar

Ingen länsstyrelse har mottagit slutrapportering om helhetsbedömning av dammarnas säkerhet från dammägare under 2019.

Medverkan vid egenkontrollaktiviteter

Flertalet länsstyrelser har deltagit i olika former av egenkontrollaktiviteter, såsom fördjupade inspektioner och fördjupade dammsäkerhetsutvärderingar vilka är begrepp i Energiföretagen Sveriges riktlinjer för dammsäkerhet, RIDAS. Begreppen i förordning om dammsäkerhet, som t.ex. helhetsbedömning, verkar än så länge användas parallellt med begreppen i RIDAS.

Åtta länsstyrelser har enligt rapporteringen inte deltagit i någon typ av egenkontrollaktiviteter.

Speciella tillsynsinsatser

Bland speciella tillsynsinsatser nämns granskning av tidigare utförda fördjupade inspektioner och fördjupade dammsäkerhetsutvärderingar, liksom tillsyn i samband med dammsäkerhetshöjande åtgärder och tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO).

Granskningen av rapporteringen har även skett med utgångspunkt från tillsynsystemat 2019 Dammhaveriberedskap.

Särskilt om gruvdammar

Inom gruvbranschens egenkontrollarbete av gruvdammar används begreppet årliga inspektioner. Tre av de fyra "gruvlänen" Norrbotten, Västerbotten, Dalarna och Örebro uppger att de deltagit i någon form av årlig inspektion för gruvdammar. Ingen rapportering har inkommit avseende gruvdammstillsynen i Norrbotten.

3.2.5 Genomförd händelsestyrd tillsyn

Ungefär hälften av länsstyrelserna rapporterar att inga speciella händelser ägt rum under året som krävt händelsestyrd tillsyn. Övriga länsstyrelser lämnar följande exempel på händelser som föranlett händelsestyrd tillsyn:

- > Ispåbyggnad vid en damm
- > Överdämning vid iskravning
- > Erosionsskada i utskovskanal
- > Rykten om problem vid en speciell damm
- > Okontrollerad tömning av magasin pga. elfel
- > Uppmärksammat läckage i en anläggning
- > Anmälda reparationer och dammsäkerhetshöjande åtgärder
- > Några mindre driftsincidenter

3.2.6 Länsstyrelsernas bedömning av utveckling och behov

Dammsäkerhetsutvecklingen i länet

Dammsäkerheten bedöms av länsstyrelserna som i allmänhet god och att löpande förbättringar sker. Det är framför allt bland ägare av större dammar som fokus på dammsäkerhetsarbetet bedöms vara högt. Bland vissa mindre ägare med mindre resurser kan kunskapsnivån fortsatt vara låg eller oklar, men även här upplevs en förbättring. Vissa ägare med ett fåtal dammar i klass B och C kan enligt länsstyrelsernas bedömningar behöva lite extra stöttning, och därigenom vara mer resurskrävande.

Bland de faktorer som kan bidra till en god dammsäkerhet nämns dammsäkerhetshandläggares medverkan vid älvgruppmöten, vilka bedöms vara betydelsefulla för samarbetet med dammägare, liksom för övrig samverkan och etablering av kontaktvägar mellan ägare av dammar som ligger i samma vattendrag.

En länsstyrelse påpekar att överblicken över dammsäkerheten från länsstyrelsernas sida underlättas av etablerade kontaktvägar mellan dammägare och länsstyrelsernas handläggare, och av att länsstyrelserna har kännedom om ägarnas organisationer. Omvänt kan detta även innebära att kompetens eller uppbyggt förtroende kan förloras om byten av kontaktpersoner sker hos dammägare eller inom länsstyrelserna. Bland de mindre dammägarna beskriver en länsstyrelse att ägare inom vattenkraftverksamheter har bättre kontroll än andra dammägare. Glädjande är att vissa mer ”ovana” eller ”nya” ägare håller på att bygga upp sina dammsäkerhetsorganisationer.

Utveckling av dammsäkerhetstillsynen i länet

Arbetet med dammsäkerhetsklassificering är så gott som avklarad vilket innebär att fokus har flyttats till dammsäkerhetstillsyn av klassificerade dammar. Inom vissa län kom tillsynen igång först 2019 då de första dammsäkerhetsrapporterna inkom. Tillsynen bedöms där vara under utveckling, och förväntas bli mer strukturerad tack vare framtagna mallar för tillsyn. Länsstyrelserna uppger att det blivit enklare att bedriva tillsyn i och med att det nu finns tydliga lagrum för ägarnas dammsäkerhetsrapportering och rutiner för egenkontroll. De särskilda tillsynsystemen som tagits fram av Svenska kraftnät med tydliga ramar och instruktioner underlättar också. Tillsynen har även förbättrats i och med att bättre rutiner och kompetensen utvecklats inom länsstyrelserna, och i flera län kommer ytterligare personal att anställas.

Identifierade utvecklingsbehov avseende dammsäkerhetstillsynen

Länsstyrelserna efterlyser generellt mer vägledning kring den operativa tillsynen och tillsynsplaneringen. Vissa mindre länsstyrelser framför behov av gemensamma checklistor för tillsyn, rapportering och rutiner för dammsäkerhetsarbetet.

Flera länsstyrelser beskriver hur man börjat testa olika former för tillsyn och samordning mellan länen, bl.a. har Skype-möten börjat användas under viss tillsyn som komplement.

Frågor om helhetsbedömningar har inkommit till länsstyrelserna från vissa dammägare.

Vid tillsynen av mindre dammägare som aldrig tidigare arbetat systematiskt med dammsäkerhet kan det ibland vara svårt att veta hur hårda krav som kan ställas på ägarna, och att få dessa att förstå vikten av egenkontroll och att ha nedskrivna rutiner för dammsäkerhetsarbetet. Årets tillsynsystema (Mindre dammägares rutiner för drift, tillståndskontroll och underhåll) nämns därför av flera som positivt.

Inom vissa länsstyrelser pågår arbete för att se om och hur tillsyn av dammsäkerhet och LSO-tillsyn skulle kunna utföras i samverkan med de kommunala räddningstjänsterna. Räddningstjänsterna har även i situationer med höga och låga flöden efterfrågat vägledning från länsstyrelsen och förtydliganden avseenden de olika tillsynsrollerna.

Behov av samverkan, tillsynsvägledning, etc.

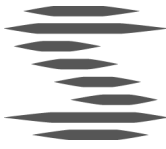
Länsstyrelserna påpekar att det finns stora skillnader mellan länsstyrelsernas olika bedömningar och tolkningar av Svenska kraftnäts vägledningar, och att det är viktigt att samordna och synkronisera.

Samverkan behövs mellan länsstyrelserna och några exempel på när detta har påbörjats är:

- > vid tillsyn av gränsdammar, dvs dammar som ligger på gränsen mellan två län,
- > mellan länsstyrelser i län med kanaler och slussar, samt
- > vid tillsyn av gruvdammar.

Andra exempel på när samverkan, vägledning och diskussioner behövs är:

- > Hur tillsyn av stora företags dammsäkerhetsverksamhet ska genomföras, och hur länsstyrelserna ska samverka kring detta för företag med verksamheter i olika län.
- > Eftersom det inte finns några detaljkrav i regelverket kan det vara svårt att bedöma vad som är acceptabla nivåer för de olika punkterna i säkerhetsledningssystemet, t.ex. för en damm i dammsäkerhetsklass B.
- > Vilka krav som kan ställas på åtgärdande av de brister som rapporteras i dammsäkerhetsrapporteringen.
- > Önskemål om att olika "case" diskuteras under handläggarräffarna.
- > Vägledningar speciellt avsedda för "mindre" och ovana dammägare.

3.3 Planerad tillsyn 2020

3.3.1 Ekonomiska resurser

Det sammanlagda beloppet för tillsynsavgifter som under 2019 uppgick till 10,4 miljoner kronor beräknas under 2020 stiga med ytterligare 800 000 kronor till ca 11,2 miljoner kronor. De största ökningarna kommer att ske i Dalarna, Värmland och Östergötland.

3.3.2 Personella resurser

2020 planeras 13,1 årsarbetskrafter avsättas för dammsäkerhetstillsynen vilket är ca 3 årsarbetskrafter mer än de 10,2 åa som planerades för 2019. Under 2020 planeras 46 handläggare genomföra dammsäkerhetstillsyn jämfört med 43 handläggare under 2019.

3.3.3 Tillsynsplaner och tillsynsprogram för dammsäkerhetstillsyn

Alla utom två av de rapporterade länsstyrelserna har bifogat någon form av tillsynsplan för dammsäkerhetstillsynen.

Innehållet, omfattningen och upplägget av tillsynsplanerna skiljer sig åt mellan länsstyrelserna. De mer kompletta tillsynsprogrammen och -planerna innehåller exempelvis uppgifter om:

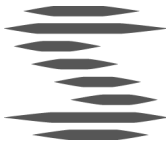
- > Tidsatt planering av den operativa tillsynen, där tillsyn av specifika tillsynsobjekt ingår, liksom tidpunkter för det senaste och kommande tillsynsmötet
- > Övriga dammsäkerhetsärenden och händelsestyrd tillsyn
- > Prövningsärenden
- > Uppföljning av årets tillsynsplan
- > Kompetensutveckling

Enklare tillsynsplaner beskriver översiktligt årets huvudsakliga uppgifter avseende dammsäkerhetstillsynen.

4 Svenska kraftnäts bedömning och rekommendationer

4.1 Personella resurser för dammsäkerhetstillsyn bör säkerställas

Som visats i avsnitt 3 skiljer sig förutsättningarna för att kunna bedriva tillsyn och upprätthålla dammsäkerhetskompetens inom länsstyrelsen åt beroende på faktorer som antal klassificerade dammar i länet, dessa dammars dammsäkerhetsklasser,

antal dammägare och om dessa äger många eller få dammar samt slutligen storleken på de tillsynsavgifter som länsstyrelsen erhåller från ägarna.

Länsstyrelserna har bedömt att tillsynsavgifterna är tillräckliga för den planerade tillsynen. Svenska kraftnät gör bedömningen att de ekonomiska resurserna utgör tillräckliga förutsättningar för länsstyrelserna att bedriva dammsäkerhetstillsyn.

Länsstyrelserna har uppgett att dammsäkerhetstillsynen för 2019 uppgick till 6,8 årsarbetskrafter. Värt att notera i sammanhanget är bedömningen av personella resurser för dammsäkerhetstillsyn som gjordes i SOU 2012:46 Dammsäkerhet – tydliga regler och effektiv tillsyn. Där uppskattades det att den sammanlagda personalstyrkan för dammsäkerhetstillsyn över dammanläggningar med dammar i klass A, B och C bör uppgå till 7-9 årsarbetskrafter.

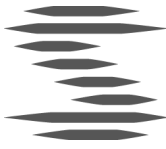
De flesta länsstyrelserna har fördelat dammsäkerhetstillsynen på flera handläggare för att minska sårbarheten vid plötsliga personalförändringar eller vid hantering av kritiska situationer i samhället. (Det nu aktuella coronabrottet är ett exempel på hur viktigt det är att undvika sådana sårbarheter, och att dammsäkerhetstillsynen generellt och framför allt av dammarna med stora konsekvenser vid dammhaveri inte bör hanteras av en enda handläggare inom länsstyrelsen.)

Svenska kraftnät noterar att flera länsstyrelser har uppgett att arbetet med miljöprovningar enligt den nationella planen för vattenkraft kan ta länsstyrelsens resurser i anspråk. Svenska kraftnät befarar att detta riskerar att leda till att mindre resurser finns tillgängliga för dammsäkerhetstillsyn.

Svenska kraftnät har noterat stora olikheter mellan länsstyrelserna i fråga om graden av redundans och förberedelser inför plötsliga förändringar avseende bemanning av dammsäkerhetshandläggare. Län i södra delen av Sverige har vid ett flertal tillfällen efter personalförändringar stått helt utan handläggare med dammsäkerhetskompetens. Svenska kraftnät finner det oroande att det även i vissa län med flertalet dammar i höga dammsäkerhetsklasser, såsom Norrbotten och Västernorrland, endast finns en dammsäkerhetshandläggare för tillsynen av vattenkraftdammarna. Svenska kraftnät har vid ett flertal tillfällen under handläggarrträffar och i vägledningar m.m., pekat på vikten av att sprida dammsäkerhetstillsynen på flera handläggare.

4.2 Former och förutsättningar för tillsynen

De flesta länsstyrelserna har nu avslutat arbetet med dammsäkerhetsklassificering, även om några få beslut om dammsäkerhetsklass fortfarande tas. Det innebär att länsstyrelserna har möjlighet att bedriva dammsäkerhetstillsyn av dammarna i dammsäkerhetsklass A, B eller C. Att tillsynsarbetet kommit igång märks av årets rapportering av utförd tillsyn, både avseende mängden utförd tillsyn, vilken nu uppgår till nästan sju årsarbetskrafter, liksom hur tillsynen bedrivs.

Svenska kraftnät har färdigställt vägledningar och stöd avseende regelverket för dammsäkerhet. Bland annat har en vägledning för länsstyrelsernas dammsäkerhetstillsyn upprättats (publicerades januari 2020). Svenska kraftnät kommer även fortsättningsvis att vägleda och stödja länsstyrelsernas dammsäkerhetstillsyn bl.a. genom att hålla årliga handläggarträffar och fungera som bollplank och stöd via e-post eller telefon. En utbildning om Svenska kraftnäts vägledningar och stöd inom dammsäkerhetsområdet finns på Svenska kraftnäts webbplats. Valda delar av utbildningen kan presenteras av Svenska kraftnäts handläggare på handläggarträffar eller för länsstyrelser som önskar det.

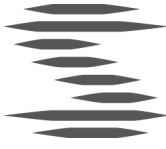
Flera av länsstyrelserna uppger att de använder Svenska kraftnäts vägledningar och checklistor för mottagning, genomgång, prioriteringar och urval av tillsynsobjekt inför uppföljningen av framför allt ägarnas årliga rapportering om säkerheten vid dammarna och det däri ingående säkerhetsledningssystemet. Vissa länsstyrelsehandläggare efterlyser dock ytterligare stöd. Samordning och likriktning av tillsynen behöver utvecklas

Vissa länsstyrelser skriver i sin rapportering att de uppfattar det som att regelverket för dammsäkerhet tolkas olika inom olika delar av landet, och att arbete för likriktning behövs. En av Svenska kraftnäts viktigaste uppgifter är att samordna och likrikta hur regelverket för dammsäkerhet ska tolkas, och hur dammsäkerhetstillsynen ska bedrivas. Dessa frågor diskuteras på handläggarträffarna. Det är viktigt för Svenska kraftnät att få in praktiska exempel från "verkligheten", dvs från länsstyrelserna som är den av parterna som bedriver den faktiska tillsynen, för att kunna vägleda och hjälpa till.

För att likrikta dammsäkerhetsklassificeringen följer Svenska kraftnät upp och sammanställer de beslut om dammsäkerhetsklass som överklagas till Mark- och miljödomstolen. De vägledande beslut som fattas av Mark- och miljööverdomstolen sammanställs och tillgängliggörs på Svenska kraftnäts webbplats. Svenska kraftnät kommer att följa och sammanställa överklagade tillsynsbeslut.

Länsstyrelserna föreslår vissa åtgärder och sätt för att förbättra samordningen av dammsäkerhetstillsynen, t.ex. att Svenska kraftnät skulle ordna en Sharepoint-sida för dammsäkerhet. Svenska kraftnät bedömer att en sådan sida bör ordnas av länsstyrelserna själva och t.ex. kunna ingå i Sharepoint-sidan "Samarbetsytan för vatten och Miljömål" som tagits fram av länsstyrelserna.

I detta sammanhang vill Svenska kraftnät påminna om mailnätverket dammsakerhet@lansstyrelserna.se. Mailnätverket kan användas för frågeställningar, spridning av information, spridning av goda exempel på arbetssätt, formuleringar etc.

Vissa handläggare önskar få mallar och exempel på hur förelägganden och meddelanden ska formuleras. Svenska kraftnäts dammsäkerhetshandläggare bedömer att dammsäkerhetstillsynen i detta avseende inte skiljer sig nämnvärt från övrig tillsyn som bedrivs av länsstyrelsen och avser i nuläget inte ta fram mallar för detta.

4.3 Sammanfattande rekommendationer

Svenska kraftnät sammanfattar sina rekommendationer till länsstyrelserna med avseende på dammsäkerhetstillsyn i följande punkter.

- > Säkerställ tillräckliga personella resurser för dammsäkerhetstillsynen baserat på upprättade tillsynsplaner.
- > Eftersträva redundans av de personella resurserna för att minska risken för sårbarheter och kompetensförlust vid personalförändringar och omprioriteringar.
- > Utnyttja Svenska kraftnäts tillsynsvägledning för vidareutveckling av dammsäkerhetstillsynen genom att ta del av upprättade vägledningar och stöd, medverka vid utbildningar och handläggarträffar, etc.
- > Utnyttja upprättade nätverk och fortsätt utveckla samverkan mellan länsstyrelser med gemensamma eller liknande tillsynsobjekt (gruvdammar, gränsdammar, kanaler och slussar, invallningar, etc.).
- > Satsa på kompetensutveckling inom dammsäkerhetsområdet genom deltagande vid kompetenshöjande aktiviteter såsom SwedCOLDs temadagar och dammsäkerhetsutbildningar, deltagande som observatör vid ägares egenkontrollaktiviteter, etc.
- > Skapa och upprätthåll goda kontakter med dammägare och andra aktörer genom dammsäkerhetshandläggares deltagande vid älvgruppsmöten och andra gemensamma forum.